

פרוטוקול מס' 28 / ג

מישיבת ועדת הכספים, מיום ג', ח' בטבת תשי"ח -
31,12,57, בשעה 9.00

- בכורים:
- י. גורי - היו"ר
 - ז. סוזאייב
 - י. בדר
 - נ. לוין
 - י. ספיר
 - י. אפרתי
 - ש. דיין
 - י. קרגמן
 - א. הרצפלד
 - א. בהיר
 - א. כהן
 - מ. חזני
 - י. ש. רוזנברג
 - ח. רובין
 - ש. דיין

- מוזמנים:
- שר הפיתוח ס. בנטוב
 - מבקר המדינה ז. מוזס
 - אל"ט קשתי - מטעם המטכ"ל
 - מר מאירי - מנהל משרד מבקר המדינה
 - מר בדר - מנהל משרד הפיתוח
 - מר גרינולד - מטעם משרד מבקר המדינה
 - מר קיטרון - מטעם משרד המשפטים
 - מר בזק - מזכיר הוועדה

- סדר-היום:
1. מבצע אופיר
 2. סכומי ועדות משנה (רשימות ואגרות בתקציב ואישורן שופטים)
 3. תיקונים לחוק מבקר המדינה
 4. העלאת תעריפי החשמל לתעשייה

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

(קטע הפרוטוקול הנוגע ל"מבצע אופיר" פוענח לחוד)

2. סכומי רעדות משנה -
רשימות ואגרות בתקציב.

היו"ר י. גורי:
ביקשנו טחה"כ בדר לקבל על עצמו ראשות ועדת המשנה לבירור ענין האגרות ודמי הרשימות, באותו אספקט שקבענו לעצמנו לפני שנה וחצי - שבתיים. אז בדקנו שיעורי האגרות השונות והרשימות השונים. תיקנון משהו, אבל לא כל ההצעות שסוכמו בהסכמת האוצר הוצאו לפועל. גם אז אמרנו כי מן הראוי להתקין חוק כללי להסדר ענין האגרות והרשימות ושיעורי התשלומים הטוטליים עליהם, גם משאלה זו לא באה עדיין על סיפוקה, ולמענו הסבר למה לא באה על סיפוקה. כעת יביא חה"כ בדר את הסכומים הפרלימנריים של ועדת המשנה.

י. בדר:

בעת דיוניה בהצעת התקציב לשנת 1954/55
הטילה ועדת הכספים על ועדת מטנה טיוחדת

לבדוק את הפרטים הכלולים בסעיפים רשיונות שונים ואגרות שונות. תוך
עבודתה של ועדת הטנה נתברר לה:

(א) כי הסעיפים הללו כוללים עשרות רבות
הטלים המפורזים בין משרדים שונים (אגב, יש בערך 150 הטלים שונים ולכן
אחד מהם יש שיעורים שונים);

(ב) כי שיעורי ההטלים במקרים רבים לא
נשתנו מזה שנים רבות - בהם כאלו הקיימים עוד מתקופת השלטון העותומני
והמנדטורי (יש הטלים של 3 פרוטות או 5 פרוטות, מימי שלטון הסולטן) -
ואינם עומדים בטוח פרופורציה לשינויים שחלו בטקס המדינה;

(ג) כי משרדי המסלה השונים שבטכנותם לה
את ההטלים האטורים לא הקדישו תשומת-לב מספקת לבדיקתם, לטידת חיוניותו
ולגובה שיעוריהם, וכי אין יד מרכזת שתכניס סדר ושיטה בסדה זה, בקשר
לשינוי שיעורים, בזהל, מועד ודרכי המשלום, זכות ערר או ערעור והתקנה
תקנות מתאימות לגביהן. כתוצאה מדין-וחשבון שטרה ועדת הטנה החליטה
טליאת ועדת הכספים:

(1) להפנות תשומת-לב טר האוצר לצורך להסד
את ענין דטי רשיונות ואגרות שונים על-ידי חוק מסגרת;

(ב) להגדיל את אומדן ההכנסות בסעיפים
אלה בטכום של 1,475,000 ל"י.

מחוסר חומר מספיק לא עלה בידי ועדת הטנה
לדון בכטה פרטים הכלולים בסעיפים הנ"ל ובדעתה היה לטוב ולדון בהם על-ס
להציע הצעות נוספות לוועדת הכספים.

באופן כללי אפשר לומר שמטת הזמן הקצר
שעמד לרשותה עסקה ועדת הטנה רק בצדדים הבולטים ביותר של הבעיה ואת
הצעותיה לתוספת (שנכתטה כאמור ב-1,475,000 ל"י) ראתה כמינימום ולא
כמכסימום.

כדאי לצטט את דברי הטנה על הכנסות הסד
דאז, ד"ר ק. סנדלסון, שבאטרו בתום הדיונים בשאלה זו:

"אני חוזר ואומר, שבגביית והטלת האגרות
האלו אנו תלויים במספר משרדים אחרים, אינני יודע אם הם יתנו לנו
את העזרה הדרושה, לכן אינני מציע לסטון יותר סנה על ההכנסות מסעיפים
אלה. אילו כל האגרות האלו היו נמצאות תחת סמכותו של משרד האוצר - ל
הייתי רואה קוטי גדול בגבייתן. טכל מקוח אין ספק שאם נוכל לגבות טע
האומדן - לא נרתע טלעשות זאת.

הנמיון הוכיח שהפסימיות שהתבטאה בדברי
הטנה על הכנסות המדינה נתגלמה ככונה והאומדן שהוגדל על-ידי הוועדו
לא נגבה טמוך הסיבות טטנה הטנה על הכנסות המדינה.

בתקציבים שהגיעו טאז לשולחן ועדת הכספים
55/56, 56/57, 57/58 - חזרה הוועדה ועסקה בנוטא זה ומצאה, כי יש הכרח
בתיקון פני הדברים.

לאחרונה הוטל על ועדת טטנה, בראשותו של
חבר הוועדה י. בדר, לערוך בדיקה נוספת של הבעיה ולהגיש לוועדה את
מסקנותיה. לוועדת הטנה נתברר כי לא חלה תזוזה לטובה בקביעת שיטה
ודרכי תיאום בהטלת דטי הרשיונות והאגרות ולאחר שטטעה בלאורים טפלי ב"כ
האוצר החליטה להגיש לוועדה את הצעת הטיכום הבאה:

מאחר שוועדת הכספים הפנתה כבר, בשעת הד
בתקציב לשנת 1954/55, את תשומת-לב האוצר לצורך להסדיר את ענין דטי
רשיונות שונים ואגרות שונות בדרך של חוק-מסגרת, ומאחר שבעיה זו עתידה

להחזיר לפני הוועדה בעת הדיון על התקציב הקרוב, מטליצה ועדת הכספים בפני הממשלה להביא לכנסת הצעת-חוק להסדר שאלת דמי רשיונות ואגרות טכילתיים, אשר -

(א) תבטיח שיטה מתאימה לגבי קביעת ההיסליות הנדרשים, שינוי השיעורים, הנוהג, טועד וצורת התשלום, זכות ערר או ערעור והחקנת תקנות מתאימות לגביהן;

(ב) תקבע את דרכי התיאום בין כל שר או רשות סוססכת להטלת דמי רשיונות ואגרות, לבין שר האוצר.

זהו סיכום ועדת המסנה וברצוני להוסיף עוד כמה טעמים. האגרות וההיסליות האלה נמצאים בעירבוביה גדולה. יש היסליות שהם קבועים בחוק, כלומר אפילו שיעוריהם קבועים בחוק; יש היסליות הנמצאים במסגרת חוקית אולם שיעוריהם נקבעים על-ידי השר הממונה על החוק, הוא רשאי להעלותם, להפחיתם ואף לפסול מהם, אם ימצא זאת לנכון; יש היסליות מזמן התורכים, כגון היסל על חזירים, עצים וכו'. קיימת סקריות וארעיות: בהיסליות אלה. לדוגמה: ישנה אגרה שנתית על רשיון של עורך-דין בעוד שאין היא קיימת לגבי רופא, סרפא שנייה או טהנדס. כמובן שהיסליות אלה נקבעו בחוקים שונים ובפקודות שונות ואין ביניהם כל התאמה הגיונית. יש הפרשים בין דמי-בית-משפט לבין דמי-בית-דין רבני, וכיוון שסדרה אחת של היסליות זולה יותר יש מעין התחרות בין בתי-הדין הרבניים לבין בתי-המשפט המסלכתיים, בעיקר כשהמדובר בעניין בו הצדדים חופשיים לבחור את הסוסד בו רוצים להדיין.

מה אנחנו מציעים? - אנחנו מציעים שיהיה חוק מסגרת ושכל ההיסליות ייקבעו בתיאום בין שר האוצר לבין השר המוסמך. בתיאום" היא מלה גמישה. לא רצינו להכנס לבעיה כיצד יש לנסח את החוק, האם לכתוב ששני השרים - שר האוצר והשר המוסמך - יקבעו את ההיסליות או שר אחד בהתייעצות עם השני - ואז הבעיה היא סיהו השר המסלכטי - לא רצינו להכנס לבעיה זו. קיבלנו אינפורמציה שהצעת-חוק כזו נמצאת על שולחן הממשלה אלא שנתקלה שם בקשיים טכוייטיים.

אנחנו מקווים שעל-ידי המלצותינו נקדם את הסדר הטוב במדינה. למעשה לא הוספנו דבר על ההסלצות שנתקבלו בוועדת הכספים בשנת 1954/55.

היו"ר י. גורין:
יתכן שטעורף לויאליות לממשלה לא הזכיר מה"כ בדר דבר אחד שכדאי לעמוד עליו. היה לי הרושם שהטיבה העיקרית לאי-התקנת חוק מסגרת נעוצה בחלוקי-דעות דפרטסנטליים בעניין זה. טעום כך, אף-על-פי שהכל טודים שהדבר הזה הכרחי ונחוץ, לא הגיעו לחוק אחיד. זה היה הרושם שלי מדברי בא-כוח האוצר. מבחינה אובייקטיבית זו סיבה חשובה, אבל אין זו סיבה לוועדת הכספים יכולה להשלים אתה, טאחר שהוועדה ראתה צורך בתיקון הדברים. זהו שטח פרוץ וטוכרחים לתקן אותו.

הצעתי היא להעביר את סיכום הוועדה לאוצר ולהדגיש כי ועדת הכספים גם היוו עומדת על דעתה שהעניין טעון הסדר ושהוועדה טביעה יותר מטשאלה כי הממשלה תכין חוק מסגרת.

ח. רובין:
השתתפתי בוועדה זו בשנת 1954/55. ברור שהעניין טעון הסדר, אבל בין תביעה להסדר לבין תכנון יש הבדל. גם אזני קלטה שהיו חלוקי-דעות בין שרים, למעשה היו חלוקי-דעות בין כל השרים, טצד אחד, לבין שר האוצר טצד שני. שינוי רוצה שתתקבל החלטה היכולה להתפרש כחסיכה בשר האוצר. לכן הצעתי היא, כי הוועדה צריכה לוטר בסכומה שהיא רואה צורך בהסדר וכאחד ספרטי ההסדר היא יכולה להציע שהעלאת הטליות תהיה טעונה אישור ועדת הכספים, כדוגמת תעריפי המכס. כמו כן יש להבטיח כי הטעורד הנוגע בדבר ישותף בהכרעה.

היו"ר י. גורני:

אני חולק על הצעתך. בסכום שלנו איננו מתייצבים לצד האוצר או לצד משרדים אחרים. אנחנו רק קובעים שזהו שטח פרוץ - זה צריך להוגיש במלוא ההדגשה - ואנחנו רואים צורך בהסדר. כמו-כן אנחנו מצטערים שבמסך שנתיים העניין לא הוסדר. כסובן שאנחנו מסאירים חופט בידינו ובנוא ההסדר הוועדה תסקול מה יותר טוב למדינה. אבל ברגע שנאטר משהו יותר מזה אנחנו כבר מתייצבים מאחרי עטדה מסויימת מבלי סבררנו את טורש העניין. אין כל צורך שנאטר דבר טעלול להתפרט כאילו אנחנו מתייצבים לצד מישהו. החשט שלך, חה"כ רובין, שאנחנו מתייצבים מאחרי האוצר אינו מוצדק. לא תאטר אף טלה לגבי האוצר.

י. סוזאייב:

באמרנו כי ההסדר ייעשה בתיאום האוצר אנחנו מכניסים איזון נימה בלתי רצויה. גם אני בדעה שתיאום מוכרח להיות, אבל יש לתת סמכות יותר גדולה, בקביעת דמי האגרות, למשרד הנוגע בדבר. הייתי עד לתקלות ולוויכוחים שנבעו מכך שהמשרד המטפל בדבר לא רצה להוציא את השליטה מידינו ולמסור אותה לאוצר.

אינני חושב שבהסלצותינו תופיע נימה כאילו הוועדה דורשת רביזיה של דמי האגרות בכרוון של העלאת, כאילו הם מתייצבו ולא העלו אותם במטך שנים רבות. אני מסכים שהוועדה תעמוד על הצורך בחוק ובתיאום, אבל לא תכניס נימה שדרושה העלאת באגרות.

היו"ר י. גורני:

אכין סבתב ואתאים את תכנון עם יו"ר ועדת המטבח חה"כ בדר. לאחר שטבינו נעבור על הנוסח אביא אותו לידיעת הוועדה לפני שאטלה אותו.

ח. רובין:

אני מציע להוסיף פסקה שתאטר: מבלי להכנס לפרטים ומבלי לקבוע עמדה בדבר הדעות השניות בטחלוקת.

היו"ר י. גורני:

בוועדת המסנה שהוטל עלי לרכז אותה טיפלנו בשני דברים: אישפוז שופטים ווחק טבקר הטרינה.

בנושא הראשון טיפלנו לא פעם אחת והוועדה הכירה בכך, שאם ניתנה פעם לשופטים הזכות ליהנות מאישפוז חינם, זהו דבר שאין לחזור מטנו. הזכות הזאת ניתנה לראשונה בזמן כהונתו של טר הבריאות טרלין, אבל לא ברור אם היא ניתנה באופן מוחלט וקשה לי לוטר מה היה הבסיס של ההסדר הזה. טכל מקום קשה היום לחזור טהסדר זה.

העובדה היא שמאוקטובר 1954 ועד סוף אוקטובר 1956 ניתן אישפוז חינם לשופטי נתי הטפט המחוזיים ולשופטי הטלום. בטוף אוקטובר נתקבל סכתב טאת הטנהל הכללי של משרד הבריאות הטודיע שהח נאלצים עד להודעה חדשה לעכב ביצוע כל פעולה בקשר לאישפוז חינם לשופטים מחוזיים ולשופטי שלום בנתי-חולים ממטלתיים.

נוצר מצב מיוחד במינו: לא הודיעו על ביטול אלא הודיעו על הקפאה, והקפאה זו נמטכת עד עכשיו. השופטים מבקשים להפסיר זכות זו ובעת טטיפלנו במטכורת השופטים הם עוררו טאלה זו.

י. ספיר:

האם הקפאה זו חלה על שופטי בית-הדין העליון? לא, דינם כדין שרים. השרים ושופטי בית-הדין העליון סקבלים שירות ומגישים.

היו"ר י. גורני:

חשבונות למשרד הבריאות. מזכיר ועדת הכספים ריכו את החומר והחברר טזה מצטרף לסכומים גדולים, ההולכים וגדלים מדי טנה ומגיעים לרבבות לירות, למרות טהסדר זה חל על 25 איט בעק - טרים ושופטי בית הדין העליון. לכן נתעוררה הבעיה מה יהיה במקרה טזכות זו הינתן ל-153 שופטים ודיינים ולבני מטפוחיהם.

י. ספיר:

טווע זכוח זו חלה גם על בני מספחותיה?

היו"ר י. גורי:

אינני יודע, מכל מקום במקרה זה נגיע
לסכומים גדולים מאד, ועדת המסנה נרתעה
והחלה להפיש דרך כיצד לקיים את הזכות הזאת מבלי לגרום להוצאה גדולה.

מאחר שמבקר המדינה העוזריו הגיעו נמשיך
בדיון לחוק מבקר המדינה ולענין הזה נשוב בפעם אחרת.

י. ספיר:

לצורך הבירור אבקש להמציא לנו מה היו
הוצאות הטיפול של שרים וטופטים ומה -

של בני משפחותיהם.

תיקונים לחוק מבקר המדינה

סעיף 9

היו"ר י. גורי:

אנחנו עומדים בפני קביעה שמכוח למבקר
המדינה בנוגע למינויים של רואי חשבון
בהברוח הממשלחיות, אליבא דכולם הוכר הצורך שלמבקר המדינה תהיה איזו
סמכות ביחס למינויים של רואי חשבון באיגודים הממשלחיים, אבל התלבטנו
כיצד לממש סמכות זו. האפשרות האחת היא שרואי החשבון ימונו על-ידי
החברות לאחר המלכות בדעת מבקר המדינה. היתה הצעה שניה - שהם יתמנו על-
ידי מבקר המדינה. היתה גם הצעה של ליטיח, שהצעה חה"כ בדר - ואשר נתמכו
על-ידי כמה חברים - שרואי החשבון ימונו על-ידי הממשלה לאחר התייעצות
עם מבקר המדינה.

כל הצעה שהיא דווקא בקונטקסט זה, במסגרת חוק מבקר המדינה, משום שבחוק
החברות נקבע הסדר לגבי מינויים של רואי חשבון. אם רוצים לשנות משהו
יש לעשות את השינוי במסגרת החוק ההוא.

מבקר המדינה ז. מוזס:

אפשר לעשות זאת גם בחוק מיוחד, אבל, לדעתי,
אי-אפשר לקבוע בחוק מבקר המדינה הסדר
שעיקרו אינו מתייחס למבקר המדינה אלא לממשלה. העובדה שהממשלה תחיעץ
במבקר המדינה אינה מצדיקה להכניס סעיף כזה לחוק מבקר המדינה.

היו"ר י. גורי:

אבל יש עוד נקודה שצריך להדגיש אותה:
אי-אפשר להסתפק רק בסילוב הענין בחוק
מבקר המדינה. ישנו חוק החברות וכל שינוי שרוצים לעשות מוכרח להשתקף בחוק
החברות.

מר קיטרוב:

מבחינה מטפסית גרידא אין כל מניעה להכניס
בחוק כל שהו חיקונים לחוק אחר. אין כל
מניעה לכתוב בסופו של חוק מבקר המדינה: פקודת בנין ערים תחוקן כ... .

אם אני מבין נכון את הערתו של מבקר המדינה,
הוא טוען שהדבר אינו נאה, ולכן אני מסכים. לא נאה לחקן כל לים מקובלים
בחוק החברות אגב תיקון חוק מבקר המדינה. אבל אם רוצים בכך - מניעה
מטפסית לא קיימת.

מבקר המדינה ז. מוזס:

אילו היינו אומרים בחוק שמינוי האודיטור ייעשה על-ידי מבקר המדינה, אפשר היה להכניס לינוי זה בחוק מבקר המדינה. אבל לקבוע הסדר שהממשלה תמנה רואי חשבון, חוץ מהיעצות עם מבקר המדינה, להסדר כזה חוק מבקר המדינה אינו המקום הנכון.

א. בהיר:

אני מציע שכן נעשה זאת, המדובר בביקורת באיגודים וחברות ממשלתיים ולא בכל החברות חוק החברות מחייבם לכל החברות ואילו האיגודים ומבקר המדינה מבקר אותם אינם יותר מ-100, בעוד שחברות יש לאלפים. לכן נראה לי מוצדק להסדיר ענין זה אגב חיקון חוק מבקר המדינה. עלינו גם להחליט באיזה אופן ייבחר רואי חשבון מוסמן בחברות האלה.

אני מקבל את הצעתו של חה"כ בדר, כל הממשלה תמנה את רואי החשבון בהחלטות עם מבקר המדינה. כשאנו אומר "הממשלה" איננו מתכוונן לשר הממונה על החברה המסויימת, אלא הממשלה כולה החלטת כיצד לטפל בענין זה, היא תחליט בידי מי יש להעניק סמכות זו. הדבר החיובי הוא שנוסף לשר האחראי על החברה יהיה בממשלה מוסד אשר יהיה אחראי על כל החברות במדינה.

שמענו דו"ח מפי מבקר המדינה על הבירור שהיה עם איגוד רואי החשבון. לפי מה שנאמר לנו רואי החשבון מתנגדים לכך. אני חושב שיהיה זה הגיוני והוגן לשמוע דעה נציגי רואי החשבון לפני שנחליט על ההסדר החדש.

ז. סוזאייב:

אני מסתייג מהצעתו של חה"כ בדר להטיל על הממשלה למנות רואי חשבון. לפי דעתי הנוסח המוצע עונה לכל אותן המטרות שאנחנו מעוניינים בהן, היינו שמבקר המדינה רשאי לתת קווים מנחים לרואי החשבון. אחת המגרעות בעבודת רואי החשבון היא שתפקידיהם הם מאד מוגבלים ועל פי רוב הם רק עורכים בדיקה אריטמטית, עושים את חשבון רווח והפסד, לצורך מס הכנסה, אבל אינם מתעמקים בהרבה שטחים, כפי שמקובל במדינות אחרות. אם מבקר המדינה ידריך אותם ויאמר להם מה עליהם לבדוק, דומני שזה יתקן את המצב.

לפי חוק החברות האסיפה הכללית בוחרת ברואי חשבון. מה יהיה בחברה שיש בה רוב לממשלה? אילו הממשלה היחה מיוצגת בחברה על-ידי איש אחד, אותו איש היה מחייב עם הממונה עליו והיה מציע מה שהיה מציע. הקושי הוא בזה שהממשלה בחר שכוז אינה מופיעה באסיפה הכללית של החברה, מפני שהיא מיוצגת על-ידי מספרים שונים. ניקח לדוגמה את "אל-על". בחברה זו לממשלה יש רוב של 70%, אבל נציגי הממשלה מפוזרים בין המספרים השונים ואין תיאום ביניהם. הם אינם מופיעים באסיפה לאחר ההיעצות וגיבוש עמדה.

אינני מיעץ להכניס מהפכה בחוק זה על-ידי קבלת הצעתו של חה"כ בדר. כולנו יודעים מה כרוך בהחלטה כזו שהממשלה תמנה רואי החשבון. אינני יודע אם תמיד צומח טוב מינויים על-ידי הממשלה. גם שם יש השפעות ואינני יודע אם תמיד יבחרו רואי החשבון הטובים והיעילים. מוטב להשאיר את הנוסח כמו שהוא, מבקר המדינה יפנה לממשלה ויחבע תיאום בין נציגיה בחברות.

היו"ר י. גורי:

שאלתי את מבקר המדינה ומתברר, שמחוך 60 גופים, חברות ואיגודים, שהם מבוקרים - כלומר שלגביהם קיימת הבעיה של מינוי מבקרי חשבונות - ב-50 מהם ילי לממשלה רוב באסיפה המלית. מסתבר שהיינו יכולים להשיג אותה מטרה הלכה למעשה על-ידי כך שהממשלה תיחן הוראה לנציגיה, לאחר המלכות בדעת מבקר המדינה, שהם יעמדו על מועמד מסויים וכך הדבר יובטח. אני מציע לחברי הוועדה לשקול גם אפשרות כזאת, בלי לשנות את החוק. בדרך זו משיגים את המטרה.

י.ש. רוזנברג:

אני מחננד לכל שינוי בהצעת-החוק בענין זה. רואי החשבון צריכים להבחר באסיפה הכללית של החברות. אם לממשלה יש רוב באסיפה הכללית ממילא היא מחליטה. מבקר המדינה יכול להציע לממשלה, ליעץ לה והממשלה תיחן הוראה לנציגיה. אם נקבל הצעה חב-הכנסת בדרך פירוש הדבר שהבחירה הופכת לפיקציה. כעת כל חברה ממלחית היא חברה בע"מ כמו חברה לא ממלחית ואי-אפשר לשנות את הילכותיה.

ה. רובין:

אני מצטרף לדברי תה"כ רוזנברג וסוזאייב בחלקם הגדול. עם זאת לגבי הצורה המשפטית של חברה אינה קדוה, אפשר לשנותה, אפשר לשנותה, אבל כל עוד אין שינוי, אם מדובר בחברה ממלחית פירוש הדבר שהממשלה שליטה עליה, לפי חוק החברות, מפני שהיא יכולה להורות לשליחיה לבחור ברואה חשבון זה או אחר. ברובם שליחי הממשלה בחברות אלה הם פקידים וחייבים למלא אחרי הוראות הממשלה. אין הממשלה צריכה למנות רואה חשבון באופן ישיר. היא יכולה לקבוע זאת בדרך אחרת.

אחת הסיבות לדמורליזציה בקרב המקצועות החופשיים היא הופעת מונופולים. אם הממשלה רוצה לקבל רואה חשבון היא יכולה להעמיק אותו באופן קבוע עם משכורת קבועה והחברות יכולות להתלית להזקק לרואי חשבון אלה. אולם ליצור קלטיפיקציה - זה מוסמך יותר וזה מוסמך פחות - זוהי התחלה של דמורליזציה. אני מציע לממשלה להבטיח לאנלייה אלה, בחוזה מיוחד, משכורת מיוחדת, מתנאי שהם לא יעסקו בעבודה אחרת מאשר ביקורת חברות ממלחיות.

לדעתי, שינוי החוק יכול להביא נזק, מפני שהוגו יצור מעמד מיוחד לרואי חשבון מסויימים. אם הממשלה רוצה ללכת בדרך זו היא יכולה ללכת בה בלי לשנות את החוק.

א. הרצפלד:

היתה הצעה שרואי החשבון ימונו על-ידי מבקר המדינה בהתייעצות עם הגוף המבוקר.

היו"ר י. גורי:

ההצעה המקורית היתה שהגוף המבוקר ימנה אותו לאחר המלכות בדעת המבקר.

א. הרצפלד:

אני מציע כי הגוף המבוקר, בהתייעצות עם מבקר המדינה, ימנה את רואה החשבון.

היו"ר י. גורי:

מבחינה מהותית אין הבדל בין שתי הנוסחאות. הדבר הזה לא ייעשה במחאת, רואי החשבון ידעו כי הממשלה נותנת הוראה לנציגיה, שהם רוב בהנהלה ורוב בגוף המבוקר, והגוף המבוקר כאילו מתייעץ במבקר המדינה. ההבדל הוא רק בשני דברים: מה יותר נוח מבחינה משפטית; מה יותר נוח מבחינת היחס של רואי החשבון לענין זה. אליבא דרואי החשבון אין כל הבדל ושתי נוסחאות אלה שקולות אחת נגד השניה. לי נדמה שהצורה של מתן הוראה יותר נוחה.

לאחר שאנחנו קובעים בסעיף 9(א) מה הן סמכויות המבקר - ויש פה חידוש ביחס לתפקידי הביקורת של הגופים האלה - אנחנו רוצים להבטיח שסמכות זו תקינה, בתנאים יותר מבטיחים השגת המטרה. טבעי שהממשלה, שיש לה רוב באסיפה של הגופים האלה, חורה לנציגיה בכל וגם בנידון זה; ומאחר שאנחנו רוצים להמחיש סמכויותיו של המבקר הלכה למעשה, טבעי הדבר שהממשלה, לפני נחנה הוראות לנציגיה, תמלך בדעת המבקר. אני רואה צורה זו כעדיפה, אם כי מבחינה עניינית אין הבדל.

א. בהיר:
המצב העובדתי הוא שרואה החשבון מחמנה על-ידי מנהל החברה. אני מדבר מחוץ ידיעה ולא מתוך הנחה, וחברי ועדת הכספים צריכים לדעת זאת. אני חושב שוועדת הכספים אינה עושה דבר טוב אם היא ממאנת לראות את המציאות וטסאירא את המצב כמו שהוא.

היו"ר י. גורי:
המנהל לא יוכל להביא הצעה בלי להמלך בדעת המבקר.

א. בהיר:
זה לא טוב בחוק. מציעים שהממשלה תתייעץ במבקר ולא הנחלת החברה. פירוש הדבר להשאיר את המצב כמו שהוא. מה פירוש הדבר שהממשלה תיתן הוראה לנציגיה בחברה? לפעמים מיוצגים באותה חברה 6-7 משרדים; האם יחכנסו ששה השרים הנוגעים בדבר כדי לתת הוראה משותפת? אין בזה ממש. לפחות נדע שאם לא נשנה את החוק נשאיר את המצב כמו שהוא.

אני מציע שהממשלה חמנה את רואי החשבון בהתייעצות עם מבקר המדינה.

י. קרגמן:
האסיפה הכללית באיגודים ובחברות אלה מורכבת למעשה מנציגי הממשלה. גם הנהלת האיגודים אינה דבר מחוץ לממשלה. אלה אנשים שהוזמנו על-ידי הממשלה. אותה הנהלה מעשית שמציעה רואה חשבון לאישור האסיפה עושה זאת ככל יחסי הממשלה. יוצא שהממשלה מנחה רואה החשבון; מנהל החברה הרץ פועל תחת הפיקוח של השר הממונה. גם אילו המנהל לא היה של הממשלה, גם אז יש רוב לממשלה באסיפה הכללית והיא יכולה להחליט כרצונה.

מה שחשוב לוועדת הכספים כוועדה פרלמנטרית - להבטיח שמבקר המדינה, נוסף להנחיות שהוא יתן בקשר לצורת הביקורת, תהיה לו גם זכות ורשות לתייעץ לממשלה בעניין זה.

היו"ר י. גורי:
הה"כ בהיר הציג את העניין כאילו אפשר להבטיח את המטרה הזאת רק אם הדבר יקבע בחוק. נדמה לי שאין זה מהדברים שהם למעלה מכלל אנשים. אפשר לקבל סיכום רשמי, והדבר יוגד מעל במת הכנסת, שכיוון שהאיגודים הממשלתיים הם עצם מעצמו ובשר מבשרו של מסק המדינה - אלא ניתן להם לבנות משפטי אחר - מצאנו - לנכון להתקין סעיף 9(א) המתיר את סמכות מבקר המדינה; כמו כן אנחנו רואים צורך והכרח שלא יבחרו רואי חשבון בלי המלכות במבקר המדינה. על כן הממשלה תיתן הוראה לנציגיה בחברות לאחר המלכות בדעת מבקר המדינה.

א. בהיר:
למה לא לכחוב זאת בחוק?

היו"ר י. גורי:

עלינו להשיג מטרה מסויימת, והמטרה תושג
בדרך זו שהממשלה חיתן הוראה לנציגיה לגבי
מינוי רואי חשבון בחברות הממשלתיות לאחר שתולך בדעת מבקר המדינה.

א. בהיר: זה יהיה כתוב?

היו"ר י. גורי:

זה לא יהיה כתוב בחוק. הוועדה, שהיא
במקשרת בין הכנסת, הממשלה ומבקר
המדינה יכולה מפעם לפעם לעקוב אחרי הענין זה. אם הדבר לא יקויים
הרגה יותר קל לנו לתקן זאת מאשר דברים אחרים.

א. בהיר:

הממשלה לא חייבת לשמוע מה אומר יו"ר
ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי:

אם יו"ר ועדה פרלמנטרית אומר משהו מעל
במת הכנסת, והדבר נרשם ב"דברי-הכנסת",
מבחינה משפטית-פורמלית זה לא מחייב את הממשלה, אבל זה מחייב את הממשלה
לצווג כך מפני שהיא לא מתנגדת לכך. הייתי מסכים שזה ייאמר בחוק
אבל לא אימפליקציות משפטיות לכך.

מבקר המדינה ז. מוזס:

ראשית כל ברצוני לתת כמה מספרים. יש
תחת ידי רשימה של רואי החשבון של האיגודים
המשלתיים, אולם טרם המצאתי העתקים ממנה לחברי הוועדה מפני שהיא לא
שלימה לגמרי. רשימה זו כוללת 56 חברות (חברות 2-3 חברות). המספר
הכולל של רואי חשבון בחברות אלה הוא 17. יש לדעת שהמספר הכולל של
רואי החשבון בארץ הוא בערך 70-80, הפעילים בפרקטיקה זו. מתוך 17
רואי חשבון אלה יש 10, שכל אחד מהם הוא אודיטור רק בחברה אחת או
שתיים. שאר החברות הן בידי 7 אודיטורים, וביניהם יש אחד שהוא
אודיטור ל-14 חברות ויש עוד פירמה המייצגת 10 חברות. המצב הנוכחי,
גם מפרספקטיבה זו, אינו כל-כך מניח את הדעת. המצב הנוכחי אינו טוב
כינון שהדרכים למינוי האודיטורים אינן מעשיות וענייניות במאה אחוז.
לכן מה שדרוש, ראשית כל, הוא שינוי גישת הממשלה לגבי מינוי
האודיטורים. יש צורך שבעת מינוי האודיטור חתה בדיקה קפדנית של
כשרונותיו.

כן יש צורך בשינוי הגישה. הגישה המקובלת
הצלנו היא: אם פעם מחמנה מבקר החשבונות אסור לשנות את המינוי. לעומת
זה חוק החברות קובע שכל שנה יש למנות רואי חשבון, אבל רואים בזה פורמליות
לדקתי, כל שנה יש לבדוק אם האודיטור מתאים, לאור פעולתו במשך השנה
החולפת, וכך אם הוא מתאים למלא את התפקידים החדשים שיוטלו עליו
לפי הצעותינו. אני רואה בזה חשיבות אם היו"ר יצביע מעל במת הכנסת
על הצורך בשינוי הגישה.

אשר למסקנות האירגוניות הקונקרטיות שיש
להחיק. אני חושב שתוצאת ההתפתחות הטופית תהיה הסדר כפי שהוצע על-
ידי חת"כ בדר ובהיר. אני חושב שזה יכול להיות הסדר במסגרת חוק החברות
ליכולת חלק מהאיגודים. אני חושב שטוב יהיה אם יו"ר הוועדה יאמר מעל
במת הכנסת כי הוועדה ממליצה לבדוק את הנקודה הזאת וההצעה הזאת בקשר
לחוק החברות. לעומת זה חושב אנוכי, שלגבי השלב הנוכחי מתאימה
הצעתו של היו"ר - להצביע על הצורך (מלווה הנמקה עניינית) שהממשלה
תבדוק היטב את הקולליפיקציה של כל רואי חשבון חוץ התיעצות עם מבקר המדינה.

חיו"ר י. גורי:
 אני חושב שאנחנו יכולים לסכם בנקודה זו.
 אני ממליץ בפני הוועדה להחאת סביב
 האעה זו. לאחר שנביא את הסעיף נוסף, מעל במת הכנסת, שהוועדה
 רואה צורך כי לממשלה תהיה השפעה גם במינוי רואי החשבון בגופים
 המבוקרים האלה, דבר שלא שקדו עליו עד עתה. המטרה הזאת תושג
 כשהממשלה תמלך בדעת המבקר בכל מקרה ומקרה ובהתאם לכך תיחן הוראה
 לנמיגיה בחברות כיצד לפעול. במרוצת הזמן יש לבדוק כיצד להבטיח
 זכות זו של הממשלה, בענין זה, גם בחוק.

י. בדר:
 אין לי כל כוונת להציע הסתייגות, אבל
 המצב אינו נוח. אנחנו מדינה קטנה
 ובמדינה קטנה גם כשהחוק הוא כללי יודעים למי הוא נוגע. במדינה
 גדולה הענין הזה של התוקף האינדיבידואלי של החוק הכללי נעלם.
 אני רואה שיש כאן איזו רגישות, לא כל-כך לזכויות קיימות אלא למצב
 קיים. אני רואה שמבקר המדינה לעולם לא יוכל להשתלט, על-ידי המנגנון
 שלו, על הביקורת באיגודים הממשלתיים. אילו יכול היה להשתלט לא
 היו אריכים כלל למנות רואי חשבון באיגודים האלה. אך כיוון שהמנגנון
 שלו מוגבל רואי החשבון באיגודים הממשלתיים מוכרחים להיות עוזרים שלו.
 אינני מבין מדוע באיגוד ממשלתי הביקורת של מבקר המדינה צריכה להיות
 דבר עצמאי וראיית החשבון - דבר עצמאי. אילו זה היה כך היינו
 אריכים לבטל את הדבר האחד כעבודה כפולה וכבזבז כסף המדינה. למעשה
 אנחנו משאירים את הכפילות, שאינה לטובה, כי היא לא מאפשרת למבקר המדינה
 להכנס בענינים של האיגודים הממשלתיים כפי שצריך, והיא משאירה
 ביקורת גם לרואי חשבון, שגם היא מצדה אינה מספיקה. בהצעת התכנון
 לשילוב ראיית החשבון במכשיר של מבקר המדינה, אבל כאן מציאים רק
 השפעה ומה תהיה התוצאה מהשפעה זו - בזבז כסף.

יש לי שאלה אחת למבקר המדינה: היתר רואי
 לדעת באיזה סכום עולה לכל האיגודים הממשלתיים ראיית החשבונות?

סעיף 10

חיו"ר י. גורי:
 סעיף 10 הוברר די הצורך ואין צורך לחזור
 עליו. יש להחליט אם יהיה כתוב "לדרוש
 המבקר" או לא. לאחר ששמעתי כמה פעמים את דברי מבקר המדינה בענין
 זה אני טומן עליו. הנסיון הביא אותנו לכך שהוא אינו רוצה לקיים
 נוסח שהוא פיקציה. אני ממליץ בפני חברי הוועדה לקבל בענין זה את
 דעת המבקר.

א. הראל:
 מר קיטרון אמר בענין זה, שאם מוחקים
 מלים אלה כאילו נוטלים מסמכויות המבקר.

א. בהיר:
 אני תומך בהצעת חיו"ר.

ה. רובין:
 אני נגד המחיקה.

ה צ ב ע ה

בעד מחיקת הפסקה - 6
 נגד - 6

בענין זה תהיינה שתי גרסאות

סעיף 12

מ. גזק:

בסעיף 11(ג) הציג חה"כ הרצפלד להוסיף את המלים "מבקר המדינה רשאי, אם נראה לו הדרוש לשם שמירה על המדינה".
בטחון המדינה את המלים "או מטעמים של טובת המדינה".

היו"ר י. גורין:

זהו נוסח מאד רחב.

ג. הרצפלד:

לא הצעתי נוסח זה. מבקר המדינה מטר שיש עוד דברים, למשל בעניני חוץ.

סדרשו לא לפרסם אותם. לכך התכוונתי. יחכן שיהיו דברים שיחיוסו לכספיה ושלא צריך לפרסם אותם.

היו"ר י. גורין:

הנוסח הזה הוא אמנם יותר מצומצם מהנוסח "לטובת המדינה", אבל גם הוא רחב למדי.

בדרך כלל היה מוטבם שאפשר למחוק פסקה או מלה אשר עניני הבטחון מחייב לא לפרסם אותה ברבים. אם מדברים על עניני חוץ, יכול להיות ענין שהוא שקול כענין בטחון, אבל זה דורש הגדרה מדוקדקת מאד. מבלי להלך את עצם הכוונה של חה"כ הרצפלד, עדיין אינני רואה את הנוסח המדוייק.

מר קיטרוז:

אפשר לכתוב "יחסי חוץ".

מבקר המדינה ז. מוזס:

על סמך הנסיון, שחה"כ הרצפלד הצביע עליו, אולי נכון היה להוסיף: "שמירה על בטחון המדינה או אינטרסים חשובים של המדינה".

ה. רובין:

אני חושב שכל ניסוח כללי בשטח זה הוא ניסוח מסוכן. אם אומרים "בטחון" זה לא אומר רק צבא. גם המושג "בטחון" הוא מושג רחב. בטחון אומר גם משהו הקשור עם בטחון בפני התקפה. גם יחסי חוץ, במובן מסויים, הם ענין של בטחון. נניח שנכתוב "פגיעה באינטרסים תיוניתי של המדינה", הרי זה יהיה נתון לשיקול דעתו של המבקר...

מבקר המדינה ז. מוזס:

לפי החלטות הוועדה לא השיקול של מבקר המדינה יהיה המכריע, אלא זה יהיה נושא להחלטות בתוך הוועדה. הסדר כזה מיותר לגבי דו"ח מערכת הבטחון, כיוון שקיים הסדר לפיו הוועדה, חוץ החלטות במבקר, מוחקת קטעים מהדו"ח. יש להבטיח אותו הסדר גם לגבי הדו"ח הכללי, במקום ההסדר שהמבקר מוחק, ראשית כל, ואחר-כך מודיע לוועדה, יהיה הסדר, לפיו חוץ ששה שבועות, בין מסירת הדו"ח לטר האוצר לבין הנחתו של סולתן הוועדה, יביא המבקר את הדו"ח לוועדה והיא תחליט אם יש צורך במחיקת קטעים, חוץ החלטות במבקר. הצעה זו הוצעה ואני תייבתי אותה מפני שאני חושב שזה הסדר טוב שלא מבקר המדינה יחליט על כך אלא הוועדה, חוץ החלטות במבקר. לאור הסדר כזה נכון היה להרחיב קצת את המסגרת העניינית ולהוסיף עוד נוסחה מלית, שהוועדה בעצמה יכולה לשמור עליה.

(המטן היטיבה רומה אמ)

ח. רובינ:

גם לאחר דברי ההסבר של המבקר דוטגי כי אין מקום לנוסחאות בלתי ברורות. ההגדרה האוטומטית "אינטרסים חיוניים של המדינה" היא רחבה מדי ומשאירה פתח רחב לשיקול דעת, דבר שאיננו רצוי. כל תכרה הוועדה מהבהרה ברורה והגדרה מנוסחת אך ורק בגלל קשיי ניסוח. המטרה בענין זה צריכה להיות צמצום ולא הרחבה.

לבקרת שני פנים: (א) הבקורת עצמה, השמירה על הסדרים החובניים במוסדות ממשלתיים; (ב) תכלית שניה, חיובו ביותר, לעורר בקרב הצבור את הרגישות המסונית כי אכן נעשית בקורת ויש מוסד לבייני תלוי.

מסקנתי היא: אני מוכן לדון על כל פורטולה מצמצמת המפורטת במדוייק את הנוונה. אני כולל עצמי מתקשה להציע הצעה.

היו"ר י. גורי:

כזה עלינו לסיים ולבקש את טליחת המבקר. הזמנו לישיבה זו ולשעה זו את שר הפיתוח כדי לסיים את הדיון בעניני החשמל.

לפני כן ברצוני להזכיר לחברי הוועדה כי הוטל עלי על ידי הוועדה להיות הפוסק בענין מטפר ההסתייגויות שיש להתיר לטיעה הקוטוביסטית. הטיעה הקוטוביסטית הכניסה עיך הסתייגויות הנוגעות לפס הכנסה, מס קניה, הכנסות המדינה מטפעלים שהמדינה משתתפת במיטובם ובטפעלים מולאטים. בהוצאות - משרד הבריאות, משרד החוץ, משרד החינוך והתרבות, משרד העבודה והסתייגות פונקציונלית לגבי הרזרבה הכללית. כן טביעה הטיעה הקוטוביסטית הסתייגות לגבי תקציבים מיוחדים - תקציב משרד הסעד. אני מציע לאשר 7 מתוך 10 ההסתייגויות ולהוציא אותן הסתייגויות הנוגעות למשרד החוץ, תקציבים מיוחדים ומשרד הסעד, כי כוונת הסתייגויות אלה לחזור ולשכן אותם באומנים שנמצאו כבר בקריאה הראשונה.

י. ברנ:

אני מוכן להשאיר את הדבר לשיקול דעתו של אדוני, כפי שהוחלט בזמנו על ידי הוועדה. מולם את אדוני רגל את חוות דעתה של הוועדה, הרי לדעתי יש לקיים דיון בענין זה.

היו"ר י. גורי:

אני מסרב לקבל עלי סמכות כזאת, ואם מציעים חברי הוועדה לקיים דיון בענין זה - לא נערוך אותו עכשיו, ונדחה אותו למועד אחר.

המשיך הדיון בעניני החשמל
=====

היו"ר י. גורי:

שר הפיתוח סיים את דבריו, ועתה מתבקשים חברי הוועדה להציג שאלות.

שר הפיתוח א. בנסוב:

קודם לכן אני רוצה להעיר הערה אחת: בדהסתי לראות בעתונות, למחרת הישיבה של וועדת הכספים בה מסרתי על הענינים בחברת החשמל, כאילו הודעתי בוועדה שאפוי לחברת החשמל דפיציט של שמונה מיליון ל"י. טעולם לא יצא דבר כזה מפי. טה שאסרתי היה, שההבדל בין הסכום לחברת החשמל משלמת בעד הנפט ובין סחיר הנפט האמתי, אותו משלמת החשמלה, הוא שמונה מיליון ל"י. ועל אף העובדה שחברת החשמל סכניסה לקופת המדינה 8 מיליון ל"י על ידי הפרט המסחיר, היה לא מסיים את תקציבה בגרעון אם לאושר התעריף המוצע.

אני מצטער על הפירטוט שנפל בעתונות. פורטטה כבר הכאשה מטעם המשרד, והייתי מבקש שגם יו"ר וועדת הכספים יפרטט בשם וועדת הכספים הכחשה.

היו"ר י. גורי:

בטוחני שעל דעת הוועדה כולה אפשר לפרטט הכחשה זו בעתונות.

ב. לוי:

אני מבין שהתעריפים מסתובבים בין 6% לבין 20%. הטווח 11%-12%. בפעלים גדולים התעריף יותר קטן ומילוי בטפעלים קטנים - העלאה יותר גדולה.

שר הפיתוח ס. בנטוב:

לא זאת צריכה להיות ההבחנה. ההבחנה היא בין מפעלים שהחשמל בהם מהווה חלק ניכר במחיר המוצר לבין מפעלים שהחשמל אינו מהווה במחיר מוצריהם חלק ניכר.

ב. לוי:

ובכל זאת יש קשר בין שני הדברים: צריכת החשמל הקטנה היא על פי רוב גם בטפעלים קטנים. הישאלה היא: האם כל מפעל טכסטיל, גדול וקטן, חייב באותו שיעור של העלאת תעריף, או שמפעל קטן חייב בהעלאה יותר גדולה ומפעל גדול חייב בהעלאה יותר קטנה.

שר הפיתוח ס. בנטוב:

בדרך כלל משלמים מפעלים סכום קבוע על קילווט אינסטלציה, ורק אחר-כך נקבע התעריף לפי היחס. אם הוא שיתפס ביותר, הרי הסכום הקבוע מתחלק על כמות יותר גדולה של המוצר, וזולת המחיר הבסיסי הוא אותו המחיר.

ב. לוי:

לי נדמה שבכל זאת המפעלים הקטנים יטבלו יותר משיטבלו המפעלים הגדולים.

שר הפיתוח ס. בנטוב:

גם במצב הקיים יש הפרש, וזולת אין אנו עומדים לשנות את הפורפורציה.

ב. לוי:

גם אם הפרופורציה לא תשתנה הרי הסכום האבסולוטי ישתנה. מחוגי התעייבים אמרו לי שהם הוציעו לקיים העלאה מסוימת. מה היה הנימוק של שרד הפיתוח להתנגד להצעתם?

שר הפיתוח ס. בנטוב:

לא הועלתה לפני הצעה כזאת. זו הייתה דעת יחיד של חבר אחד מחברי הוועדה שלא דיבר בשם מפעל זה או אחר, אלא הביע דעתו האישית בלבד.

י. בדר:

שאלתי מתייחסת לענין הגרעון. בכל זאת הייתי רוצה לדעת מה המצב בחברת החשמל: היש גרעון אם אין. אני שואל: היש ביכלתה של חברת החשמל לשם בטיח שנת תקציב 1957/58 עד המחר באפריל את 3 מיליון הל"י הנוספים בתוך רביית? היא משלמת.

שר הפיתוח ס. בנטוב:

היא משלמת.

י. בדר:

האם היא מקבלת לשם כך הלוואה חדשה מן הממשלה?

שר הפיתוח ס. בנטוב:

מן הממשלה היא מקבלת הלוואות לצורכי פיתוח: הקמת תחנות חדשות ועוד. במאזן החברה קופיע רווח של שבעים וכמה אלפים ל"י לאחר תשלום סך של 3 מיליון ל"י רביית.

י. בדר:

אני מבין שהעלאת התעריפים תהיה בין 6% ל-20%. האם זה יתבטא במספר תעריפים נוקטים או שיהיה זה יונה שמפעל למפעל?

שר הפיתוח ס. בנטוב:

יש שני סוגי תעריפים: האחד - תעריף שנקבע לפי הזרם, לפי מספר הקילוואטים, וגם הוא דיפרנציאלי; האחר - תעריף המורכב ממילום קבוע לטיתקן, לבוח המוטור פלוס התעריף לפי הצריכה.

י. בדר:

אין מצב אחד בכל מפעל ומפעל לגבי האחוז שהחשמל מהווה בתוך ההוצאות הכלליות, והיכן הסטנדרט?

שר הפיתוח ס. כנטוב:

תפקידו של העריף חיסל אינו לכסות את הפער בין הוצאות הייצור וסחיר המוצר. אינו יכול ללכת לכל בעל בית חרושת ולשאלו על ההוצאות הכלליות. אנו יכולים ללכת ולפעול למור מדיניות כלכלית כללית של המדינה, מדיניות האושרת לספק את זרם החיסל במחיר הזול ביותר ולדרגו בצורה כזאת שאלה " שקיומם תלוי במחירו, והם צרכנים גדולים שלו, ישלמו מחיר יותר נמוך.

י. גדר:

מה עם הענין המפורט, של החיסל למפעלי פלדה? המפעלים טענו שהמחיר הוא 13,5 פרוטה, ואילו הרו"ח ל... סעמיד את המחיר על 27 פרוטה. מה יהיה דין חברה זו שהיא בין המפעלים הצורכים כמות גדולה של חיסל, מה יהיה מחיר החיסל, יהיה 13,5 פרוטה, 27 פרוטה או משהו באמצע?

שר הפיתוח ס. כנטוב:

אני בקושי סומחה לחיסל, איני סומחה עדיין לפלדה. המחיר הזול ביותר הוא 25,5 פרוטה. זה גם המחיר המפעלי הפלדה בגרמניה שלמים אותו ומפעלים חייטים באיטליה נושאים בו.

י. ספיר:

אם הבינותי נכון את דברי שר הפיתוח, הרי נשאר לחברת החיסל בשנה זו רווח של 75 אלף ל"י לאחר ששולמה רבית על הכסף שהוא בגדר הלוואה לחברת החיסל, אך לא שולמה דינרונה.

מר פנחס בנר:

לדינרונה על מניות בכורה יש כיסוי.

י. ספיר:

שולמה רבית על אגרות חוב שיצאו ודינרונה על מניות בכורה, אולם לא שולמה דינרונה על שער המניות שהממשלה וגופים אחרים מחזיקים בהם. לאחר כל זה נשאר רווח של 75 אלף ל"י. השאלה היא: אם כבר לקחתם בחשבון בתוך רווח זה את ההעלאת המוצעת אם לא?

שר הפיתוח ס. כנטוב:

לקחנו בחשבון חלק מן ההעלאת.

י. ספיר:

הפרש בין מחיר הדלק שהממשלה טילמת אותו לבין המחיר שחברת החיסל נותנת תורתו לממשלה סתמכם ב-8 סיליון ל"י לשנה. בשעתו היתה לזה אולי הצדקה. אז במו הפרשי המחיר לכסות את ההפסדים שהיו לממשלה עת סברה את הדלק במחיר יותר נמוך משהיה מחיר בשוק הבינלאומי, אולם בינתיים ההפסד כבר כוסה, ומעכשיו - כולו רווח.

ההנחה היא שחברת החיסל צריכה להתקיים כמסק עצמאי, עסקי. אולם יוצא, שמצד אחד היא משלמת לממשלה מס על הדלק, אך מצד שני אינה נותנת לממשלה דינרונה על הקאפיטל שהושקע. המחיר משלמת חברת החיסל בשביל הדלק אינו המחיר האמיתי. יש בתוכו מס, היטל.

אני מבין שסך כל התוספות המוצעות יבטיחו לחברת החיסל לשנה סכום של סיליון ומאתים אלף ל"י. אולם במחירי הדלק עצמם קיים הפרש הרבה יותר גדול. יוצא, שהעלאת זו לא באה כדי לאפשר המשך פעולתה של חברת החיסל, אלא כדי לאפשר לחברת החיסל לשלם לממשלה את הפרשי מחירי הדלק.

נדמה לי איפוא שכדאי לקיים דיון עם שר האוצר על מדיניות הדלק שרם נאשר העלאת התעריפים האלה, כי אם אין הצדקה מוחלטת להעלותם - אין זה מוצדק. אני מציע איפוא: לדחות העלאת התעריפים עד לאחר שיבטע את דברי שר האוצר על מדיניות הדלק.

אשר לתוכניות הפיתוח. שמענו כאן, שיש צורך להגדיל את יכולת התפוקה של חברת החיסל על ידי תוספת גנרטורים ותחנות כדי לטפק לפחות ארבעים אחוז מהתצרוכת הגדולה הזאת בשביל המפעלים הגדולים. חטיבים מאוזן או ארבעים אחוז מהגידול המיועד עד לשנת 1962 מיועד לתעמיות גדולות אחדות. אני מבין שזה מחייב הגדלה של השקעות חדשות. מחירי

החיסול לתעשיות אלה יהיו הזולים ביותר. אם לא תסיל חברת החשמל תוטפת על צרכנים אחרים, יצא שחברת החיסול תגדיל את גרעונה על ידי הצרכנות הזאת, כל היתר תמכור את החיסול במחיר של הפסד.

א. ג. ב. ד. ה. לא יסעתי את דברי שר הפיתוח בישיבה הקודמת. מה שהבינתי הוא, שאין המדובר בהעלאת תעריפים לצריכה ביתית. החיסול לצריכה ביתית הועלה בימי מבצע סיני. כיום מורכב מחיר החיסול סחמשה אלטנטיים: א) המחיר כפי שהוצאות המפעל מחייבות אותו; ב) יוקר דלק; ג) ההעלאה שהיתה עקב ירידת הצריכה בימי מבצע סיני; ד) 8 מיליון הל"י הטהורים את ההפרש בין המחיר האמיתי לבין המחיר הקובנציונאלי של המסילה; ה) היטל הקרוי יב-טגן.

זהו סילוף מוחלט את התשובה הכלכלית של מחיר החיסול לצרכנות היוטפת. אני יואל: האין להעדיף חישוב כלכלי של החיסול, והאם אין בדעת המסילה להסיל את כל ההיטלים הנחוצים בתוך היטל יחיד? האם לא באה בחשבון הוזלה מסויימת של תעריף החיסול לצריכה ביתית על טבת להגדיל את הכנסות החברה על ידי תצרוכת נוטפת?

ו. סונאייב: נכונים דברי חבר הוועדה א. כהן. מחיר החיסול לצריכה ביתית הוא גבוה. דומני כי יסענו בשעתו ששהו סטר בדר על תכנון מיוחד בדבר הוזלת הצריכה הביתית. אני מצטרף איפוא לשאלתו של חבר הוועדה א. כהן.

שאלה שניה. אוטרים פה, כי המסילה מביטה את הדלק שהחוזר במחיר מסויים. שאלתי היא: מי מביא את הדלק? מי הגורם שקונה את הדלק? מי המוכר? אצל מי נשאר ההפרש? באיזו צורה הוא נשאר? לטי מסלמים את ההפרש? מי מקבל את המחיר ברוטו?

נאמר פה כי מחיר הטיניסום לתעשייה הוא 25,3 פרוטות עם תמקבל ההעלאה המוצעת. ומה מחיר המכסיסום?
שר הפיתוח ס. בנטוב: 50 פרוטה.

ז. סונאייב: איך עוסדות המסים פרוטות אלה בהינחמה עם צריכה דומה בחו"ץ?

איני מדבר על מפעל הצורך כמות גדולה של חמל. אני מדבר על צריכה בינונית של מפעל בינוני בו החיסול אינו טופיע כגורם קובע. באיזה טכום תמבטא שם ההעלאה המוצעת על ידכם?

לאור כל ההסברים שנתתם בשאלת השאלה: האם ההעלאה גותה אתם מציעים היא הכרחית וחיונית עם כל ההשפעה שתהיה על המסק והתעשייה, או שאפשר להסדר ולאזן את תקציב חברת החשמל גם בלעדיתה?

א. בהיר: ברצוני לרענן זכרון חברי הוועדה שהעלנו את מחיר החיסול לתצרוכת ביתית לפני יותר טשנה, בזמן מבצע סיני. אחר-כך העלנו את מחיר החיסול לחקלאות, לשאיבת טים. עת אשרנו העלאת מחיר החיסול לשאיבת טים העלנו את השאלה: מדוע אין מעלים יחד עם זה את מחיר החיסול לתעשייה, ועל כך השיבו נציגי משרד הפיתוח, שנבחרה וועדה העומדת להציע הצעות בעניין זה. עלי לצייין כי מחירי החיסול לתעשייה בארץ הם נוחים, והחשמל מהווה בתוך התמחירים של רוב התעשיות אחוז נמוך יחסית. אם בכלל יש מקום להוזלה ולהורדת תעריפים, הרי יש לשבת על המדוכה הזאת ולבדוק היכן נקודת התורפה, וולם לא עקב ההעלאה זו, שהיא אך סגירת מעגל שהתחלנו בו בראשית השנה.

אני מבין שהצורך בשביל התחנה העומדת להיבנות בחיפה כבר הובא. סאכסנים את הצורך על סגריים במקום לגשת לבנייה. עלינו להביא את בקשתנו והמלאצו בפני שר האוצר בעניין זה.

אני שואל על עקומת הייצור ועל עקומת התצרוכה בשנת 1956/57. הייתי רוצה ללמוד מעקומה זו על הפרשים בין חדישי הייצור לבין הדברים הטובים, מה הייתה האנרגיה החדשה המיוצרת שלא השתמשה בה ומה יכול היה להיות הפרש ההוצאות אילו היו סנצלים וטוכרים את כל האנרגיה הזאת למפעלים סטטיים בטחורים אולי יותר בטובים.

האם נכון הדבר שגם מפעל "דשנים" מקבל את החיסול בטחור של 25,3 פרלטה?

אני מסכים את דברך עליו לאשר העלאת תעריפיהם אלה. כן עלינו לבדוק יחד עם משרד האוצר לקראת שנת התקציב הבאה את מחירי הדלק כדי להוזיל במקום שיש להוזיל, לאחר שבקבל אינפורמציה על עקומת הייצור והתצרוכה נוכל להתייחס לעניין של מחירי החיסול בשביל המפעלים הגדולים.

תשובה: בשבילי קיור ענין הפיתוח עם עליית מחירי החיסול. כדי להשיג אמצעים כספיים לפיתוח יש לזלזל דיוידנדה רצינית ומחיר החיסול צריך להיות מתקבל על הדעת. נדמה לי, כי מחירי החיסול בארץ אינם מן היקרים, ותוספת של סיליון ומאמץ גלף ל"י לתעשייה כולה אינה מהווה הכבדה מיוחדת. יתכן וצריך לחפש דרך להוזלה חלקית של מחיר החיסול הנוכחי עם שר האוצר על ענין הפסים במקומי, אולם עתה דברים אנו בהעלאת מתקבלת על הדעת, שאינה אלא סבירה יגלו.

מה מסענין אותי הם מחירי החיסול הטובים למפעלים הכבדים. שאלתי היא: אם מחירים טובים אלה מכסים את ההשקעה בחיסול זה שנין זו אלא טובסידיה?

תשובה: אשר לטענה שאין צורך להעלות את מחיר החיסול לתעשייה רבות, זו העלאה בחרובה בשרשרת העלמות של תעריפים טובים של אותה חברת החיסול באותה תקופה כתשובה לזאת הניצו תרימים לעשות טייד. העלאת תעריפי החיסול לחקלאות הייתה קשורה בעונת החיפיה. ענין העלאת התעריפים לתעשייה ארך זמן, אבל אין זו אלא העלאת מחת לכל סוגי ענפי המשק, ולא יתכן שלא להעלות תעריפים רק בטחים אחד.

עם כל הרצון לקיים מדיניות של תעריפים זולים כמדיניות של עידוד ופיתוח גם בחקלאות וגם בתעשייה, וחוטבני שעלינו להתחבט על שני גורמים: (א) על המפעלים להיות רנטביליים; (ב) שהורדת מחיר החיסול לא תהיה בבחינת תמיכה בלתי סוצוקת למפעלים נחשלים. כלומר, שיש סובקציה בין רמת מחירים כללית לבין רמת מחירי החיסול.

לא ייתכן להפוך את החיסול למכשיר הטותם את יפטר שעה שמחירים אחרים עולים ומפעלים נאבקים על בעיות רנטביליות. יפול וישיטה הכוללת את מחירי החיסול לתעשייה כמעט בכל ארצות הירופה, ובמחיר ערים שיש בהן תעשיות כבדות מאוד, התעריף שם אינו יותר בטון ולנערים יותר גבוה, ואין כל סיבה לבוא ולהגיד, שאנו חייבים לתת את המי הזה לתעשיות שלנו. עליהן להיאבק על קיומן סמוך גורמים כלכליים יליים.

אנו סבורים שהעלאת זו לא טסילה עוטס גדול לתעשייה, אין היא יוצאת דופן ומשאירה עדיין מחיר חיסול די זול.

ברור שיכולה להתעורר בעיית מדיניות הדלק, דעתה של חברת החיסול וגם של משרד הפיתוח, שטוב היה אילו ניתן לאחברת החיסול לצבור את הרווחים שהיא ששלמת בצורת היטלים על הדלק בצורה של דיוידנדה ולהחזיר למטטלה את אותם הסכומים בצורה של דיוידנדה וטס הכנסות אולי גם בצורה של קרן מיוחדת לפיתוח נוסף, כי טאזן טוב של חברה היא מאפשר לה לשווק השקעות והון. אולם הפתרון אינו באי-העלאת תעריף זה.

עלינו לאשר העלאה מתקבלת על הדעת זו. נכון שעל הטשלה יהא לשקול: מה הגיוני יותר - האם הזרמת כסף זה דרך צינור פיסקאלי של דלק או דרך צינור הדיזל?

נכון שבהעלאת התעריפים לצריכה ביתית החשבון לא רק בטכנה התעריפים, אלא גם בגורמים כלכליים, וחלק מזה הקדשנו לצד הפרוהיטיבי בתקופה שאין דלק. זה היה מוצדק בתקופת הירוס. עכשיו מוכנים אנו, עם ענין הדלק ישמנה, לברוק כמה וכמה תעריפים פרוהיטיביים מוגזמים. בחלק מן הכסף הזה היינו משתמשים לרביזיה והכנסת טכנה יותר הרטובי ל התעריפים היוניים.

אשר למפעלים הגדולים: אנו טוענים שהמפעלים הגדולים יקחו שלישי מתוספת התצרוכת, כל נשכח שהתעשייה שלנו עדיין בחיתוליה, וחטשק שלנו לא יגיע ליציבות אם לא יהא מבוטט בחלקו על מעשיות-בטיטיות המבוססות על מחיר מתקבל על הדעת של חשטל. קלקולציות אלה נכונות לא על הפטר, אלא על טכסיטום פריוילגיות שחברת החשטל יכולה לתת.

אילו היה לנו הון השקעה כלתי טובבל, היינו אוטרדים שלא היכפת לנו שתצרוכת החשטל תגדל, אולם אין ביכולתנו להשקיע בתצרוכת הון השקעה בכדי להגדיל את התצרוכת. בטציאות שלנו עלינו לתת את הטוביטום ההכרחי ולהתחשב באיזון בין התצרוכת התעשייתית והחקלאית שהיא זולה ובין התצרוכת הביתית שהיא יקרה. התצרוכת התעשייתית היא 30% של קילוטט שעה והתצרוכת הביתית - 35%. היתר - כל שאר הענפים.

איך נעשית הקלקולציה? - השתתפות מחיר הדלק ביחידת ייצור, עבודה ליחידת ייצור, ארטיניסטריציה ואטורטיזציה.

ריבד חבר הוועדה אג כהן על המחיר הכלכלי של החשטל. איני יודע למה כוונתו. הפרנציפ של תוספת יוקר דלק לא היה בנוי על היטל, עד לטבעע טיני שילטה חברת החשטל את מחיר הדלק כמו שהוא בשוק הבינלאומי. היות וחלו שינויים במחירי הדלק בעולם, וכיוון שכל שינוי של תעריף דלק חייב פרוצדורה שלמה, קיבלה חברת החשטל רשות מן הממשלה להעלות באופן אוטוטטי את הפרש הזה של מחיר הדלק כתוספת יוקר דלק. זה היה שווה לכל נפש. אחר כך, ביטי טבעע טיני, לא התחלקה התוספת בטומן שווה, ועתה נשאר הדבר תלוי באוויר, הפך להיטל. אנו התכוונו להכניס תוספת דלק לתוך מחיר יחידת חשטל.

אין לנו כל יליטה על זהב-טגן, צדין להוציא מהענין הזה את סס הקניות, היום זה ישנו ומחר יתחלט לבטלן. חברת החשטל אינה צהנית טכך.

אשר להורדת התעריפים לתצרוכת ביתית, הדבר הזה נמצא בעיון. כשנדע מה מחיר הדלק שחברת החשטל תצטרך לשלם - נדון בכך.

שואל חבר הכנסת סוזאייב טסי קונים אנו את הדלק, הדלק הוא של האוצר. כל הטו"ם הוא עם האוצר.

אשר למחיר המכסימלי. בענין זה אין לי מספרים על הנעשה בחו"ל. איני חושב שיש ארץ בה הפרש בין המינימום והמכסימום פחות מחמישים אחוז.

לפני רשימת טפעלים בהם תופט החשטל 5% ומעלה כמחיר הייצור, כלומר בין 0,1% עד ל-5%. הממוצע איפוא 3%. אם ייצור החברה מגיע למיליון ל"י לשנה עלזה לשלם 30 אלף ל"י, הרי התוספת מטכמת ב-2000 ל"י לשנה.

שואל חבר הכנסת בהיר על עקומת הייצור והתצרוכת לשנת 1956/57. אין בידי המספרים. אוכל לתת דוגמה על עקומת הייצור והתצרוכת לשנת 1961.

נקודה אחרונה. אני רוצה לאשר את דברי חבר הכנסת בהיר, שאם לא יתחילו לבנות מיד את התחנה הנוספת בחיפה, לא נטפיק לטייטה בשנת 1961 וצפוי לנו משכר חסור ביותר.

היו"ר י. גורדין

דוטנא כ"ש כדבריו של שר הפיתוח ובעיקר
כדברי הסיכום שלו כדי לשמש בסיס לסיכום הדיון

לדעת אפילו לנתק את הקשר שבין העלאת זון של
תעריפים לבין מדיניות הדלק, אין זאת נוסרת ולא צריך לקיים דיון על
מדיניות הדלק, אבל גם אם נגיע למסקנה שצריך לשנות את מדיניות הדלק,
כזוה חברת החשמל לאשתמש בעודף למטרות אחרות, אין לקשור את שני הדברים

העלאת התעריפים היא רק בבחינת גישור הקו
העלנו את התעריפים להצרכים בלתי תלויים העלנו את התעריפים להקלות
טרם העלנו את התעריפים לתעשייה ששום קצתם לא נזטנו כל העניין סחלוב
בירור מסוף. לאחר הבירור הנוסף שנתקיים מסלילים עתה על העלאת התעריפים
ואין לנו סיבה להתנגד לכך, בליחוד פשהמספיקים טעוירים שאין זה סחלוב
אישללקציה בבחינת המדיניות המסיקית

במכתב שנעביר לשר הפיתוח ולשר התוצר נמנה
תיוטת לב הטטשלה לבעיה זו של התחנה בחיפה תוך הדגשה שרוב הצירוד טטשילא
כבר נמצא בארץ, ויהיה בזה טיוט מדיניות שאינה מתקבלת על הדעת אם לא
יגשו טיד לבנין המפעל.

אנו מודים לשר הפיתוח וטביעים טשאלה שבבירור
הבא שיתקיים בענין חברת החשמל נשמע את הצאורים של שר הפיתוח בנטוב.

ז. טונוזאייב:

שמענו את הצעת היו"ר. הצעתי אבי היט: לתור
הטבריו של שר הפיתוח אין הוועדה בדעה שיש
הצדקה להעלות תעריפי החשמל לתעשייה.

י. כרד:

ולזה אבי טוסיף: יחד עם זאת קוראת הוועדה
לטטשלה לספק דלק לחברת החשמל בטחיר המטית

היו"ר י. גורדין

בירור בענין זה.

י. כרד:

אבי טסכים לדחות את הסיכום.

היו"ר י. גורדין

קייטנו בירור בענין העלאת התערופים בטטף שבו
לא ייתכן להסיק מסקנה שיש להוריד את טחיר
הדלק לפני שקייטנו בענין זה בירור.

אקיים אופוא הצבעה כשולה; הצעתו של חכס
הכנסת בדר לדחות את הסיכום עד לאחר שבקיים דיון על מדיניות הדלק
והצעתי אבי - לקיים דיון על מדיניות הדלק, אך לא לקשור זאת עם אישנו
העלאת תערופי זה.

ה צ ב ע ה

הצעתו של חבר הכנסת כרד לדחות את הסיכום - לא נתקבלה.

הצעתו של חבר הכנסת כרד - ג ת ס ב ל ה.

היו"ר י. גורדין:

אבי טעמיר עתה להצבעה את הצעתי אבי לענות
הצעתו של חבר הכנסת טונוזאייב האומרת:

לא לאשר את ההעלאת.

ה צ ב ע ה

הצעתו של חבר הכנסת טונוזאייב - לא נתקבלה.

הצעתו של חבר הכנסת גורדין - ג ת ס ב ל ה.

היו"ר י. גורדין:

הישיבה נעולה.